

آزادی اراده و سلب توانایی باروری

غلامعلی سیفی

- دانشکده حقوق، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران

چکیده

تمایل به تولیدمثل از غرایز طبیعی هر موجود زنده‌ای است. شوق داشتن فرزند، نزد آدمیان کمال بیشتری یافته است؛ زیرا که انسان احساس بقای نسل و تداوم شخصیت بعد از فوت را در این روش می‌بیند. با این حال، در مواردی توانایی طبیعی فرد جهت باروری به طور موقت و یا دائم سلب می‌شود. قطع نظر از مداخلات غیرمستقیم دولت‌ها در این زمینه که در راستای کنترل جمعیت و از طریق اتخاذ تدابیر خاص صورت می‌پذیرد، در موارد زیادی خود افراد به دلایل پزشکی، روانی، فرهنگی، اقتصادی و یا اجتماعی در مقام تحدید و یا حذف توانایی باروری خویش برمی‌آیند. کاهش و یا نابودی توانایی تولید مثل از روی اراده افراد که می‌تواند در قالب تراضی حقوقی و از طریق انعقاد قرارداد با پزشک و یا احیاناً در چارچوب شرط ضمن عقد (مثلاً ضمن نکاح یا قرارداد استخدامی) و یا در محدوده یک قرارداد بی نام بین زوجین انجام پذیرد، این سؤال را به ذهن متبادر می‌سازد که آیا انسان براساس مقررات موضوعه و موازین فقهی مختار به اسقاط و یا سلب این توانایی خدادادی از خویشتن می‌باشد یا آنکه آزادی در این زمینه قابل کنترل و نظارت از طریق اعمال قوانین و نظریه‌ها و قواعد حقوقی است؟ بالاخره چگونه می‌توان میان ضرورت کنترل جمعیت و آزادی فرد در داشتن فرزند را جمع کرد، به طوریکه اساس آزادی انسان صدمه نبیند؟

آنچه مسلم است اینکه هیچکس نمی‌تواند مطابق مقررات قانونی آزادی خود را به طور کلی جهت برخورداری از توان باروری سلب نماید؛ ولی امکان سلب این توانایی طبیعی به طور جزئی ممکن است. با این حال روشن ساختن و تمایز مفهوم سلب ارادی توانایی باروری به طور کلی و جزئی از یکدیگر با ملاک قرار دادن سن و مدت زمان سلب توانایی فوق ضرورت دارد. البته تعیین مرز این مفهوم همیشه به آسانی ممکن نمی‌باشد.

کلید واژگان: باروری، تحریم حلال، سلب آزادی، سلب جزئی حق طبیعی، سلب کلی حق طبیعی، کنترل جمعیت. نحوه استناد به این مقاله: سیفی غلامعلی. آزادی اراده و سلب توانایی باروری. فصلنامه باروری و ناباروری: سال ۱۱ (۱۳۸۹)، شماره ۴، صفحات: ۲۹۵-۳۰۳.

* مسئول مکاتبه: غلامعلی

سیفی، دانشکده حقوق،

دانشگاه شهید بهشتی، تهران،

ایران

رایا نامه:

A_seifi@sbu.ac.ir

دریافت: ۸۹/۴/۲۹

پذیرش: ۸۹/۸/۱۲